

CÍSAŘOVNA ALŽBĚTA.

Roman od Viléma Boroše.

KAPITOLA 19.

Císařova smrt.

Smutné jsou ulice, smutné jest město!

Jenom slunce páří, jen obloha je jasná, jakoby pobízela císaře, na poslední cestu se vydávšeho: "Nelituj světa, plného špatnosti, zde nahoře jest život veselý, zde vše se usmívá!"

Cesta na místo osudné byla opět uzavřena. Obyvatelstvo jen s okem a se stěchem se dívalo na ten smutný průvod.

V předu ubírala se setnina pěchoty.

Vede ji holobradý jinoch, nejmladší důstojník mexické armády republikánské, osmnáctiletý Altamira.

Tři odsouzení ubírají se vedle sebe.

Všichni tři oděni jsou v černé šaty.

Chůze jejich jest jistá, hlavy mají vysoko vztýčeny, kráčejí hrdě uprostřed svých katanů. Ale tváře jejich jsou bledé; z těch i bez vysvětlení bylo možno čísti, jakou hroznou bouří utrpěli vystáli.

Za odsouzenými kráčejí kněží a Tydés, sluha císařův.

Po té zase setnina vojáků.

Bubny byly potaženy černým sukmem. Zvuk jejich zní temně a dutě; i ten postačí k tomu, aby člověka jemných citů poděsil.

Z kláštera na místo vykonání rozsudku byla cesta čtvrt hodiny dlouhá.

Po celé této cestě stáli s obou stran vojáci.

Venku na poli vyběhla šleň naproti průvodu Mehiova choť s dítětem na ruce. Chtěla stůj co stůj vrhnouti se k svému manželovi, chtěla ho ještě jednou viděti, obejmouti, políbiti.

Vojsko ji zadrželo.

Mehia to viděl, ale v němém bolu setřel i jen několik slz z očí. V poli rozestavilo se jízdecko do čterce.

Jízda pozdravila průvod hlubokým troubeným a tasila šavle.

Na místě osudném byly vykopány tři hroby.

Odsouzení postavili se zde... do řady vedle sebe.

Mladý důstojník chtěl císaře postaviti doprostřed, ale Maxmilián prohlásil tichým a slavnostním hlasem, že Miramon byl hrdina a že hrdinovi i v posledním okamžiku chce vzdáti čest, jenž mu všim právem patří.

Všichni tři odsouzení stiskli si vše a mlčky ruce.

Toto stisknutí bylo rozloučením!

Mladý Altamira přečetl rozsudek.

Vojáci vyslechli ho v hlubokém tichu.

Rozsudek nazýval hrdiny buřiči a velezrádci.

V lci císařově nepohnul se ani jediný sval při předčítání tohoto do nebe volajícího rozsudku.

Mehia zlostně se hryzl do rtu, Miramon pak sevřel ruce v pěst; ale žádný z nich nepromluvil.

"Přejete si ještě něčeho, výsosti?" táza se důstojník.

"Ano," odpověděl císař vážně.

"Mluvte!"

"Má drhá matka bude žádati republiku o vydání mého těla. Republika nebude nelidskou i k mrtvým a splní žádost zoufalé, mé dráhé matky. Prosim vás tedy, pane poručíku, abyste mně dal střílet do hrudi, abyste ušetřil mou hlavu, aby se matka moje nezhroutil při smutném shledání se mnou."

Důstojník pohlížel na císaře Maxmiliána nadměru nestoudně a po krátké pomlčce pravil:

"Co se stane s vašimi pozůstatky, není mou věcí; ale přes to budu, mohu splniti vaše přání a dám vás střílet do prsou."

"Děkuji," odvětil císař mírně — jako když Kristus ložím od pouštěl v hodině smrti.

Mladý důstojník obrátil se k Miramonovi.

"Pane Miramone, máte nějaké přání?" otázal se ho.

"Pamatujte si, poručíku, že stojí před vámi generál Miramon," odpověděl generál ztrátou krve vyslyšený.

"Máte nějaké přání či nic? Na to odpovězte!" odsekl mu hrubě mladý Altamira.

"Nemám," odpověděl Miramon hrdě.

"Pane Mehio, z povinnosti, ve smyslu předpisů se vás táži, chcete-li něco snad říci?"

Mehia pohlédl s opovržením na poručíka a neodpověděl.

"Obrátte se!" rozkázal důstojník.

Mehia se obrátil.

Byl obrácen k důstojníku zády, byl obrácen zády k šesti vojákům, kteří zatím ze řad vystoupili.

K Mehiovi přistoupil strážmistr a prosil generála o kapesník.

"Posloužím si sám," odpověděl Mehia a zavázal si vlastnoručně oči.

Pak poklekl....

Důstojník velel k modlitbě....

Bubny vřily, polnice vřeštěly.

Mladý Altamira dal šavli vojákům znamenat, aby nabili pušky.

Šest pušek bylo v okamžiku nabito.

S rachotem a cvakotem se pušky zavřely....

Mladý Altamira opět pokynul.... Pozvedl šavli do výše a — Mehia, prostřelen šestí kulami bez ducha klesl naznak u jednoho hrobu.

Císař Maxmilián a Miramon smutně, dojemně pohlédli na sebe.

"Pane Miramone, obraťte se!" zvolal mladý důstojník.

Miramon uposlechl.

Obrátil se; protože však nemohl pro své poranění rukama příliš pohybovati, podal šátek strážmistrovi, který v okamžiku mu oči na věky zavázal.

Miramon přijal z rukou mnichových kříž, políbil ho a poklekl.

Ostatní stalo se stejně, jako při Mehiovi.

Všech šest kul trefilo a než se nad hlavou Miramonovou rozplynul kouř a dým, byl hrdinný generál mrtvolou.

Naposledy zbyl císař Maxmilián.

S neobyčejným klidem stál u obou mrtvých.

"Pane arcikníže Maxmiliáne, obraťte se!" nařídil důstojník.

"Pardon, já chci hleděti smrti vstříc. Střílejte na mne jen takto!" Strážmistr popořel k císaři.

"Pane arcikníže, prosím vaši výsost o šátek," pravil voják.

"Děkuji, mně není třeba oči zavazovati.... Svědomí císařovo jest klidné, císař se smrti nebojí."

Mladý Altamira zlostně srahlil čelo.

Pokynul vojákům, aby nabili zbraně.

Šest pěšáků přiložilo pušky k lícím.

Císař Maxmilián pokynul, že chce ještě promluvit.

"Mexikáni!" pravil císař Maxmilián hlasem zvučným a daleko se rozléhajícím.

Nastalo hrobové ticho.

Jenom mladý Altamira se nepokojně obrátil.

"Mexikáni!" opakoval císař a nadšeným, zvučným hlasem po-

kračoval: "Muži takového postavení a původu jako já, jež nadchly ideály stejné jako mne, jsou Prozetelností boží určeni k tomu, aby založili blaženost lidskou anebo aby se stali mučedníky. Když jsem sem přišel, nepřinesl jsem sem protizákonné idee a snažím, ale uposlechl jsem hlasů těch, kdož upřímně milují svou vlast a kdož padli se mnou! Dříve, než vstoupím do hrobu, chci prohlásiti, že štěchou si běhu do hrobu vědomí, že jsem vykonal tolik dobrego, co bylo v mé moci, a že věrná a milovaná generátové moji se maou až do skonání vytrvali. Mexikáni! Moje krev budiž posledek, jež bude prolita, a necht' z ní vytryskne spása mé druhé vlasti — Mexiku!"

V očích hrubých vojáků mexických zaleskly se slzy při těchto slovech.

Císař vytáhl kapesník, utřel si tvář a čelo a zavolal si Tydése.

"Můj věrný sluhu, můj věrný a poslední příteli v této cizině," pravil Maxmilián svému komorníku, "tento kapesník položím si do kapsy náprsni, na srdce. Vražedné kule jím vniknou do mého srdce. Po smrti mě ho vezmi.... a nech krev, jež na něho vytryskne, uschnouti.... A pak.... A pak jednou, až se ti naskytně příležitost, odevzdej ho mé dráhé matce.... Krápěje krve ze srdce vytryskne, necht' jsou jí poslední památkou. Buď s Bohem...."

Tydés nemohl se déle přemoci. Propukl v pláč a vzlykaje hořce, líbal pravici velikomyslného císaře.

Císař Maxmilián položil si šátek do kapsy u vesty, právě nad srdcem.

Pak vzal do ruky medaillonku, jež nosil na krku.

V medaillonku byla podobizna císařovny Šarlotty.

Několikrát ji políbil a hrdě se vztýčil.

"Palte!" zvolal zvučným hlasem.

Mladý Altamira obrátil se hbitě k vojákům.

Bubny a polnice se opět ozvaly. Důstojník dal šavli znamenat a v tom okamžiku zahřmělo všech šest pušek....

"Má drhá Šarlotto!" zašeptal císař a v tom okamžiku klesl k zemi.

Okamžik na to stal se hrozný a neslýchaný ukrutný případ, jehož smutnou památku mexická republika nikdy nesmyje.

Mladý Altamira, osmnáctiletý člověk-bestie, přiskočil k císaři. Vytrhl strážmistrovi pušku z rukou a střílel ještě jednou na císaře!

A hroznou tuto ukrutnost nazvali mexičtí výstřelem milosti!

Velkodušný, mírný a dobrotivý císař Maxmilián byl mrtev! Zlo zvítězilo nad dobrem, čest, cnost, udatnost, vědecké byly udupány na krvavém poli queretarském!

Mladý Altamira velel opět k modlitbě.

Měl onen nesvědomytý hoch poněkud o tom, co jest: modlit se?

KAPITOLA 20.

Satan.

Večer procházely vojenské hudební sbory ulicemi queretarskými.

Pravilo se, že Eskobedo slaví dnes své narozeniny, a ty sluší se oslaviti i v tak smutný den, jakým byl den 18. června 1867.

Zákaz, že nikdo nesmí se objeviti na ulici, byl v odpoledních hodinách odvolán; v hostincích a výčepech měřili víno nadměru levně, ba škalo se docela, že i zadarmo.

Obyvatelstvo města musí se rozveseliti!

Se stanoviska vyšší politiky pak musil Eskobedo ukázati světu, že nemá přičiny šetrně jednati k mrtvým, protože byli dle jeho názoru, nepřátelé vlasti!

Mladý Altamira dal si přišti na límec druhou zlatou hvězdičku;

byl v osmnácti letech nadporučíkem!

Eskobedo se domníval, že se to stalo po zásluze.

Ale podle mínění lidí povstých....

Eh, zanechme toho!

Když nastal soumrak, byl Eskobedo opět v klášteře kapucínském.

Jeho excellence sám se ubíral otevřít žalátní dveře — slečně Lee Resbartové.

Se smíchem vstoupil k dívce, jež byla hněvem všecka bledá a s lesknoucíma se očima na něho se dívala.

"Musilo to býti, drabá Leo! Musil jsem vás dáti zavřít!" pravil Eskobedo rozmarně. "Pobouřila jste velice veřejné mínění a kdybyste byla na svobodě, nebylo by se vykonání rozsudku tak hladce provedlo!... Všichni jsou již mrtvi!... Již jest po všem!... Mexická republika zbavila se hrozného tlaku!... A teď můžeme se baviti, můžeme býti veselí, můžeme slaviti svatbu!"

"Císař Maxmilián jest zabit?" tázala se Lea těžce oddychujíc.

"Tak jest!"

"A váš slib?"

"Jaký slib?"

"Což jste zapomněl?"

"Opravdu, nepamatuji se."

"Slíbil jste mně, že bude zastřelen jako hrabě Harrishe."

"A?"

"Nezastřelil jste ho tak!"

"Já jsem úplně slibu svému dostal. Hraběte Harrishe zastřelili tak, že se ani nepohnul."

"Vy jste sprostý podvodník! Rozumíte?"

"Pardon, jsem vlastenec nadměru veliký, který všecko obětuje své myšlence — viastil! Byl jsem ovšem nucen říci vám, slabé a dobrosrdečné dámě, něco jiného, jednati proti skutečnosti. Doufám, že mně odpustíte?.... Zde několik měsíců zapomene se zde na vše, co se stalo, za několik let pak nebudou již lidé ani věděti, kdo byl Maxmilián.... Takový jest život, drabá slečno. Proto vás prosím, přijměte věci tak, jak jsou, zapomeňte na vše, co se stalo, a já jakožto manžel přičiním se, abych všecko napravil."

"Neznáte dobře Leu Resbartovou, myslíte-li, že bych mohla na tyto špatnosti zapomenouti! Nejraději bych vás zabila, jak vás nevidím!"

"Proč? Protože jako generál mexický nebyl jsem při císařství? Slečno, vy jste velmi špatnou vlastenkou, máte-li takové mínění."

"Dejte mně přivésti kočár, a pusťte mne domů!"

"Kočár čeká před vraty a já sám prosím vás o čest, abych vás mohl doprovoditi domů."

"Není třeba! Nechci vás ani viděti!... Vy jste vrah, sprostý vrah! Zabil jste muže nejlepšího, nejpoctivějšího! Ale Bůh netrestá holi, uvidíte, že duše zavražděných hrdinů ani ve snu vám nedají pokoje!"

"Láry fáry! Mám spaní vždy nadměru klidné!"

"Kde je velitel strážě?"

"Vyhnal jsem ho.... utekl.... místo jeho nastoupil jiný."

"Vy jste ho vyhnal?"

"Ano."

"Proč?"

"Protože toho zaslouhoval."

"Litoval císaře a proto jste na něho zanevřel, vidíte?"

"Byl věrným sluhou Maxmiliánovým! Teď někde se potuluje, netroufá si ukázati, abych ho rázem neposlal za Maxmiliánem!"

"Ah, jak jste bez srdce!" zachvěla se Lea a pátravě pohlédla do rozjařeného, veselého, červeného tváře generály.

"Nepřijímáte tedy můj průvod?"

"Ne."

"Račte tedy jíti sama.... cesta jest volná!"

"Jdu, ale nezapomeňte, že Lea Resbartova byla nevinně vězněna!"

Za to budeme spolu ještě účtovat, Eskobedo!... Za to vám zůstává ještě dlužnicí!"

Lea Resbartová vyběhla ze dveří svého vězení.

Kvapně pádila se schodů, ve bílé div že neporazila starého mnicha kapucína, a vyběhla na ulici.

Před vraty stál kočár Eskobedův.

"Ten nechci!" myslila si v duchu pohněvaně a běžela dále.

Spíše vletěla než vešla do svého pokoje.

"Kde jest můj otec?" tázala se sluhu.

"Vrátil se do bánského města."

"Kde je kněžna Lukrecie?"

"Pruský ministrpresident ji odvezl s sebou."

"Kam?"

"Pokud vím, chtěla kněžna do Vídně."

"Kde je Mehiova a její dítě?"

"Dnes ji chytili a zavřeli do blázince."

"Ah, toho nestrpím! Přivedu si ji!"

Lea utřela si s čela pot.

"Kdo tu byl mezitím, co jsem byla v žaláři?"

"Ráčila jste býti v žaláři?" žasl sluha.

"Odpověz a netaz se!" zvolala Lea na sluhu.

"Bylo zde velmi mnoho lidí."

"Kdo?"

"Skoro celé město."

"Co chtěli?"

"Nesmysl."

"Muv trochu vybraněji! Co chtěli ti lidé?"

"Že zavraždí generála Eskobeda."

"A to nazýváš nesmyslem?"

"Generál Eskobedo jest mocný pán, velí nad celou armádou a dal by obyvatelstvo queretarské i celé město rozstřílet, kdykoli by se mu zachtělo!"

"Hm... Myslíš?"

"Vím to! Také jsem je všechny poslal pryč! Slečno Leo, prosím vás, to je nesmírně těžká věc, odporovati moci!"

"A já se jí postavím na odpor! Pomstím se za smrt císařovu!"

"Jsem sluha a musím mlčeti, ale...."

"Ale kdybys mohl mluvit, co bys řekl?"

"Že nelze již republiku mexickou zvrátiti."

"Ale lze se pomstíti na těch, kdož nečestně slouží zájmům republiky!"

"Lze, lze, arci, ale není to radno!"

"Pošli mně sem komornou, musím se přestřijiti...."

"Prosím, ihned. Ještě něco bych měl oznámiti."

"Co?"

"Od večera ukrývám zde jistého důstojníka."

"Proč?"

"Pravil, že jest pronásledován, protože projevil soucit se slečnou."

"Jak se jmenuje?"

"To mně neřek. Ale poznal jsem to na jeho spisech. Jmenuje se Julian Strollvell, jest setníkem v republikánské armádě."

"Ah, toť onen pán, který by u kapucína přidělen za velitele strážě. Upozornuji tě, Gabrieli, abys se nikomu ani slůvkem nezmínil, že kapitán Strollvell je tady."

"Kdybys byl jiného smýšlení, neskrýval bych ho již od věřejšika. Zdá se býti člověkem velmi hodným."

"Uveď ho sem. Sotva se mohu dočkati, abych s ním mohla promluvit."

"Prosím slečno, pan kapitán tu bude hned."

Za malou chvíli přivedl sluha bývalého velitele strážě.

"Utekl jsem se sem, slečno," pravil kapitán a políbil Lea ruku.

"Učinil jste velmi dobře, pane kapitáne. Gabrieli, mážeš jíti. Nikoho nepouštěj, pokud nezavoním."

"Prosím, slečno."